

**Studija o opravdanosti otvaranja *sigurne kuće*
za žrtve obiteljskog nasilja na području dubrovačko-
neretvanske županije**

**NARUČITELJ I NOSITELJ PROJEKTA:
Udruga Feniks, Dubrovnik**

**PREZENTACIJA NALAZA ISTRAŽIVANJA
OBITELJSKOG NASILJA U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ
ŽUPANIJI**

**AUTORICA:
Diana Otročak, prof. sociologije**

I. METODOLOGIJA

- ❑ Istraživanje obiteljskog nasilja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji oslanja se na rezultate istraživanje nasilja nad ženama u Republici Hrvatskoj.
- ❑ Korištenjem kompatibilnog mjernog instrumenta omogućava se: (1) jasan uvid u potrebe županijskog područja; (2) usporedba podataka.
- ❑ **SVRHA ISTRAŽIVANJA**
Ispitati potrebu otvaranja *sigurne kuće* za žrtve obiteljskog nasilja na području Dubrovačko-neretvanske županije pomoću empirijskih podataka dobivenih znanstvenom metodologijom.

1.1 METODOLOGIJA

- ❑ Istraživanje je provedeno u rujnu 2005. g. **metodom ankete** – usmeno anketiranje u kućanstvima (*'face-to-face'*) - na **probabilističkom županijskom uzorku** (N=120)
- ❑ Anketni upitnik i uzorak konstruirala je Udruga za istraživanje i praćenje socijalnih odnosa, Zagreb
- ❑ Istraživanje je provedeno u rujnu 2005. g. **metodom ankete** – usmeno anketiranje u kućanstvima (*'face-to-face'*) - na **probabilističkom županijskom uzorku** (N=120)
- ❑ Anketni upitnik i uzorak konstruirala je Udruga za istraživanje i praćenje socijalnih odnosa, Zagreb

1.2 METODOLOGIJA: UZORAK

PARAMETRI UZORKA

Struktura uzorka prema temeljnim parametrima (N=120)

DOBNA KATEGORIJA	
25 – 34 g	25%
35 – 44 g	28%
45 – 54 g	28%
55 – 65 g	19%
OBRAZOVNI STATUS	
Do 8 razreda osnovne škole	7%
3-god. srednja/zanatska škola	31%
4-god. srednja škola	27%
Gimnazija/viša šk./ne dovršen fakultet	21%
Fakultet/magisterij/doktorat	14%
RADNI STATUS	
Kućanica – nikad formalno zaposlena	11%
Na školovanju – studentica/učenica	3%
U radnom odnosu	49%
Privatna poduzetnica	1%
Honoraran rad	5%
Poljoprivrednica	1%
Nezaposlena	18%
U mirovini	12%
MJESECNI DOHODAK	
Trenutno nema prihoda	30%
do 1700 kuna	13%
od 1 750 do 2 500 kuna	16%
od 2 550 do 3 500 kuna	14%
od 3 550 do 4 500 kuna	14%
od 4 550 do 5 500 kuna	10%
od 5 550 do 6 500 kuna	2%
više od 6 550 kuna	1%

BRACNI STATUS	
U braku	77%
Rastavljena, nije ponovo u braku	4%
udovica	4%
U vezi duže od 7 mj.	11%
U vezi kraće od 7 mj	1%
Trenutno nije u vezi	3%
RODITELJSKI STATUS	
Jedno dijete	23%
Dvoje djece	44%
Troje djece	13%
Četvero djece	2%
Još nema djece	16%
Ne može imati djecu	2%
RELIGIOZNOST	
Nije religiozna	8%
Katoličanstvo	88%
Pravoslavlje	1%
Islam	1%
Nešto drugo	2%

Budući da je uzorak konstruiran metodom slučajnog izbora, što znači da je svaka ženska osoba rođena između 1940 i 1980 imala jednaku vjerojatnost biti uključena, uzorak je dobar reprezentant populacije žena Dubrovačko-neretvanske županije. Ovakav nepristran uzorak daje vjerodostojne rezultate te je dopušteno donošenje zaključaka i određena mjera generalizacije na ciljnu populaciju.

II. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

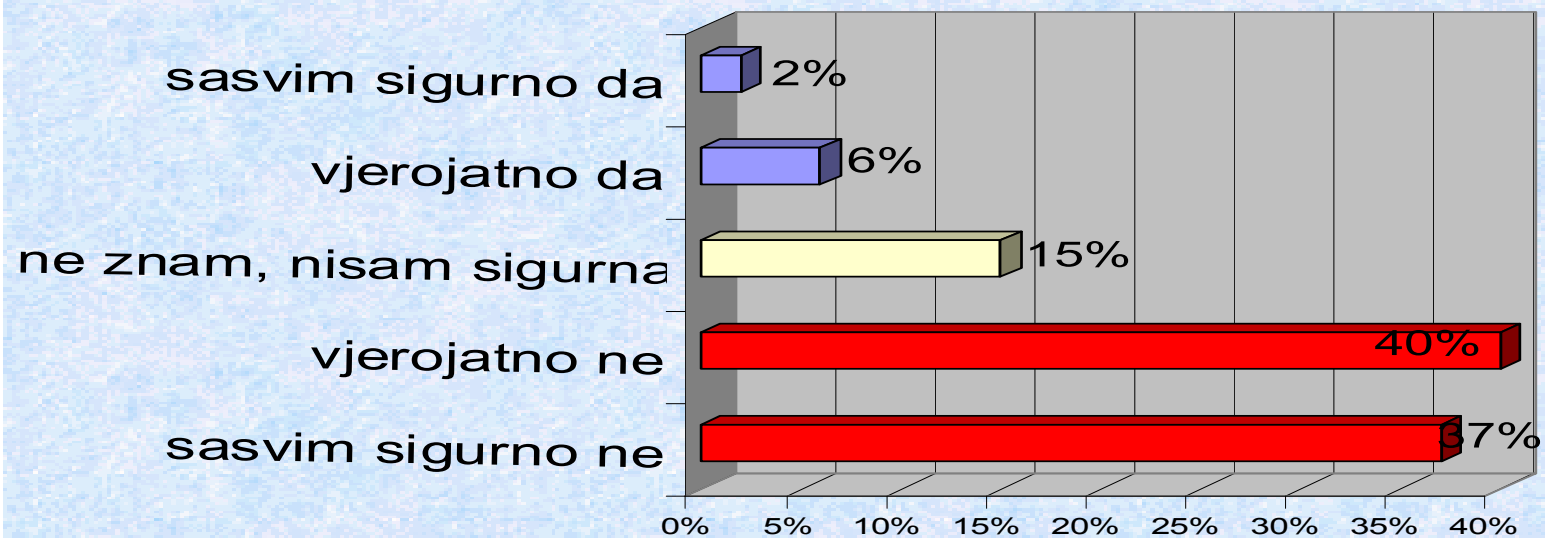
1. Mišljenja i stavovi o obiteljskom nasilju i ulozi države i društva u sanaciji posljedica nasilja i sankcijama za počinitelje

- 94% ispitanica misli da se **žene stide progovoriti** o nasilju kojemu su izložene u vlastitoj obitelji (v51)
- 93% ispitanica smatra da su mjere koje se u RH provode protiv počinitelja obiteljskog nasilja **nedovoljne i preblage** (v54)

- 95% ispitanica slaže se s tvrdnjom da se nasilje prema ženama nikako ne bi smjelo smatrati isključivo privatnim problemom tih žena, već **problemom društva u cjelini** (v161)
- 92% ispitanica smatra da raširenost nasilja prema ženama pokazuje da **država ne štiti ljudska prava** svih svojih državljana jednako (v159)
- 97% ispitanica slaže se s tvrdnjom: *Država koja zaista želi suzbiti obiteljsko nasilje osigurat će da svaki nasilan čin muškarca prema ženi bude primjereno i beziznimno kažnjen.* (v160)

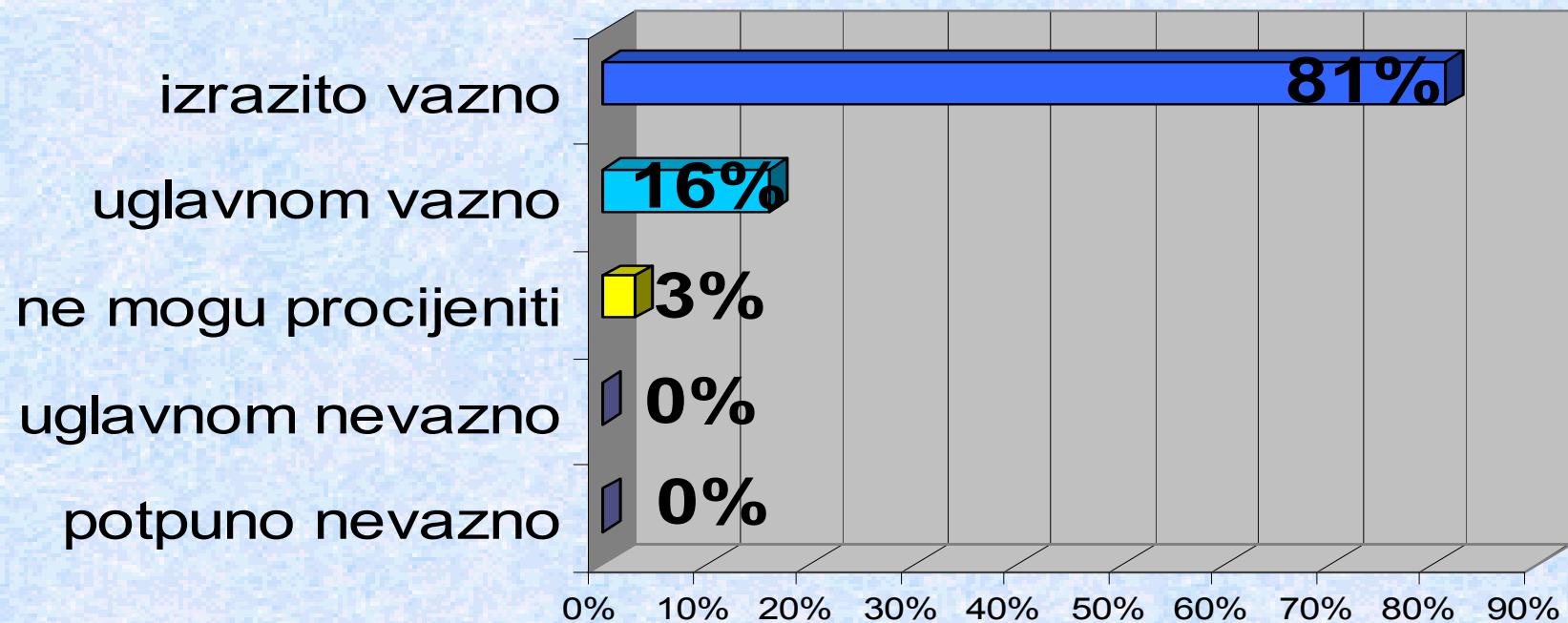
Grafički prikaz 1 – Odgovori na pitanje (v158):

Prema Vašem osobnom uvjerenju, **može li se problem obiteljskog nasilja povoljno riješiti u situaciji kad žene – žrtve nasilja – nemaju kamo otići**, već su prisiljene ostati u zajedničkom kućanstvu s nasilnim muškarcem?

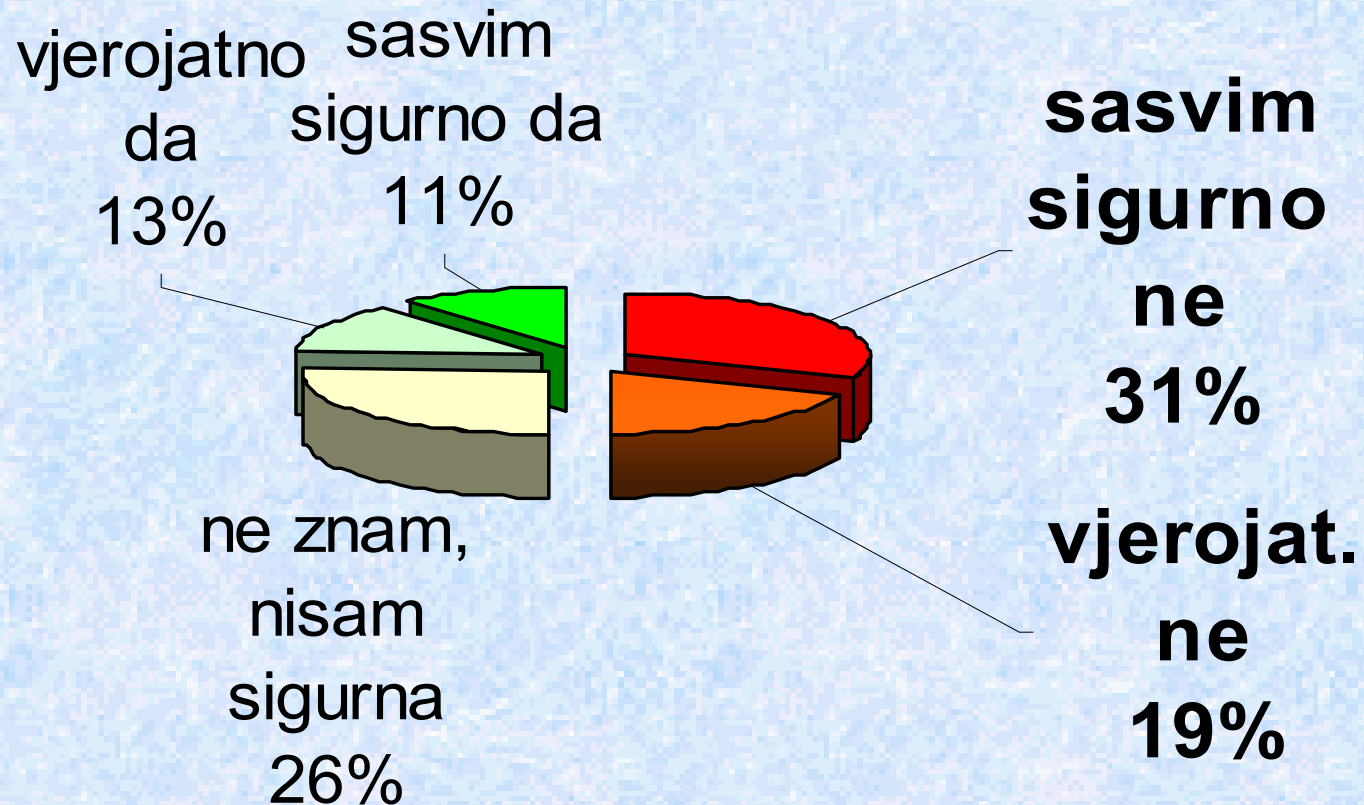
Grafički prikaz 2 – Odgovori na pitanje (v155):

Prema Vašem mišljenju, **u kojoj je mjeri važno** da se zlostavljanim ženama (i djeci) u Dubrovačko-neretvanskoj županiji osigura smještaj i zaštita od nasilja u obitelji?

Grafički prikaz 3 – Odgovori na pitanje (v157):

Kad biste Vi iz nekog razloga morali započeti potpuno samostalan život (s djecom, ako ih imate), **da li biste mogli vlastitim prihodima podmiriti vaše temeljne potrebe** (stan, hrana, režije, ...)?

2. **OBlici NASILJA I RASPROSTRANJENOST ZLOSTAVLJANJA ŽENA U BRAČNIM I IZVANBRAČNIM ZAJEDNICAMA NA PODRUČJU DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE**

Kao i u studiji na reprezentativnom uzorku populacije žena RH, istraživanjem je mjerena pojavnost i čestota:

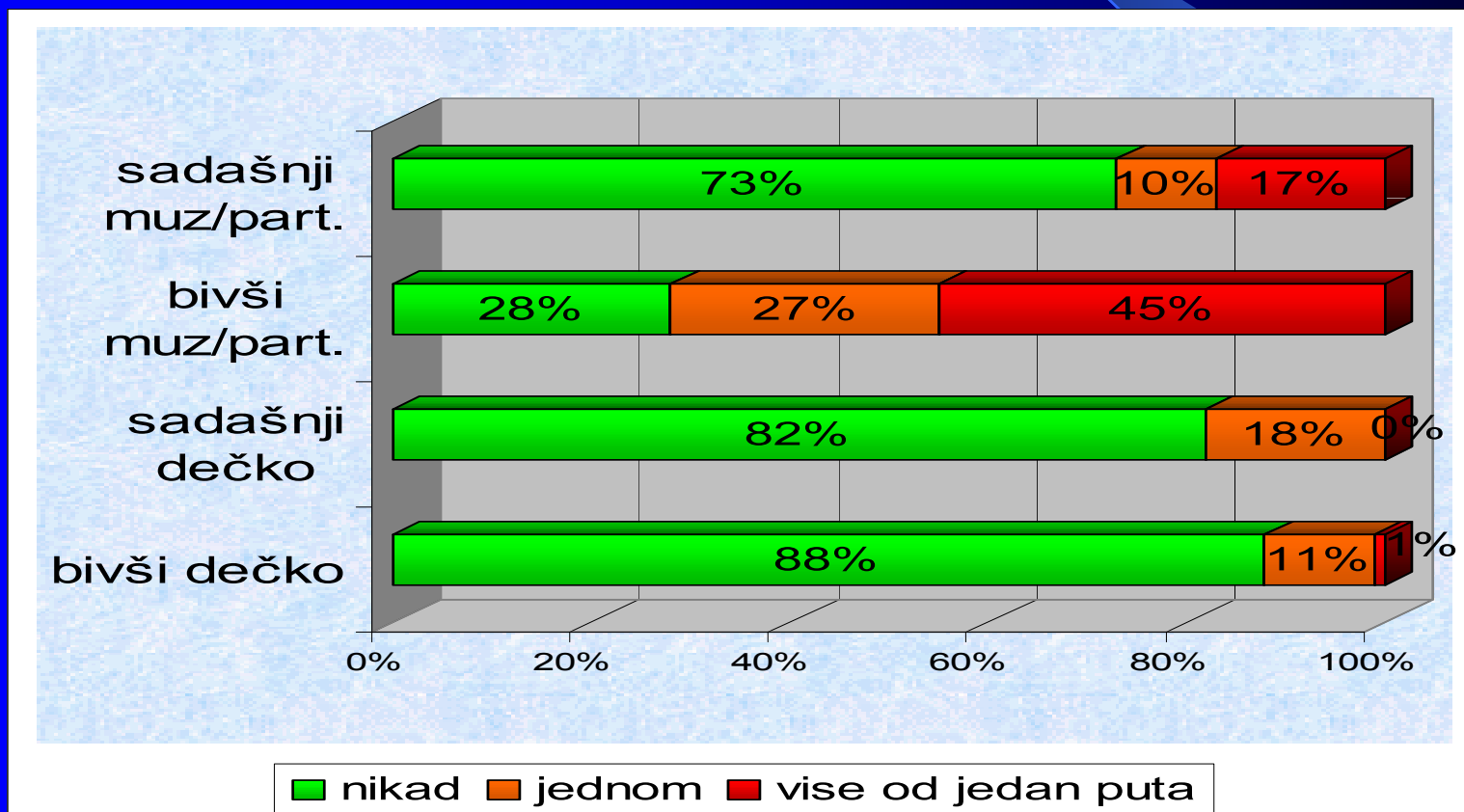
- PSIHIČKOG NASILJA
- FIZIČKOG NASILJA
- SEKSUALNOG NASILJA

1) PSIHIČKO NASILJE

verbalno zlostavljanje; zastrašivanje

Grafički prikaz 4 – odgovori na pitanja (v76 – v79):

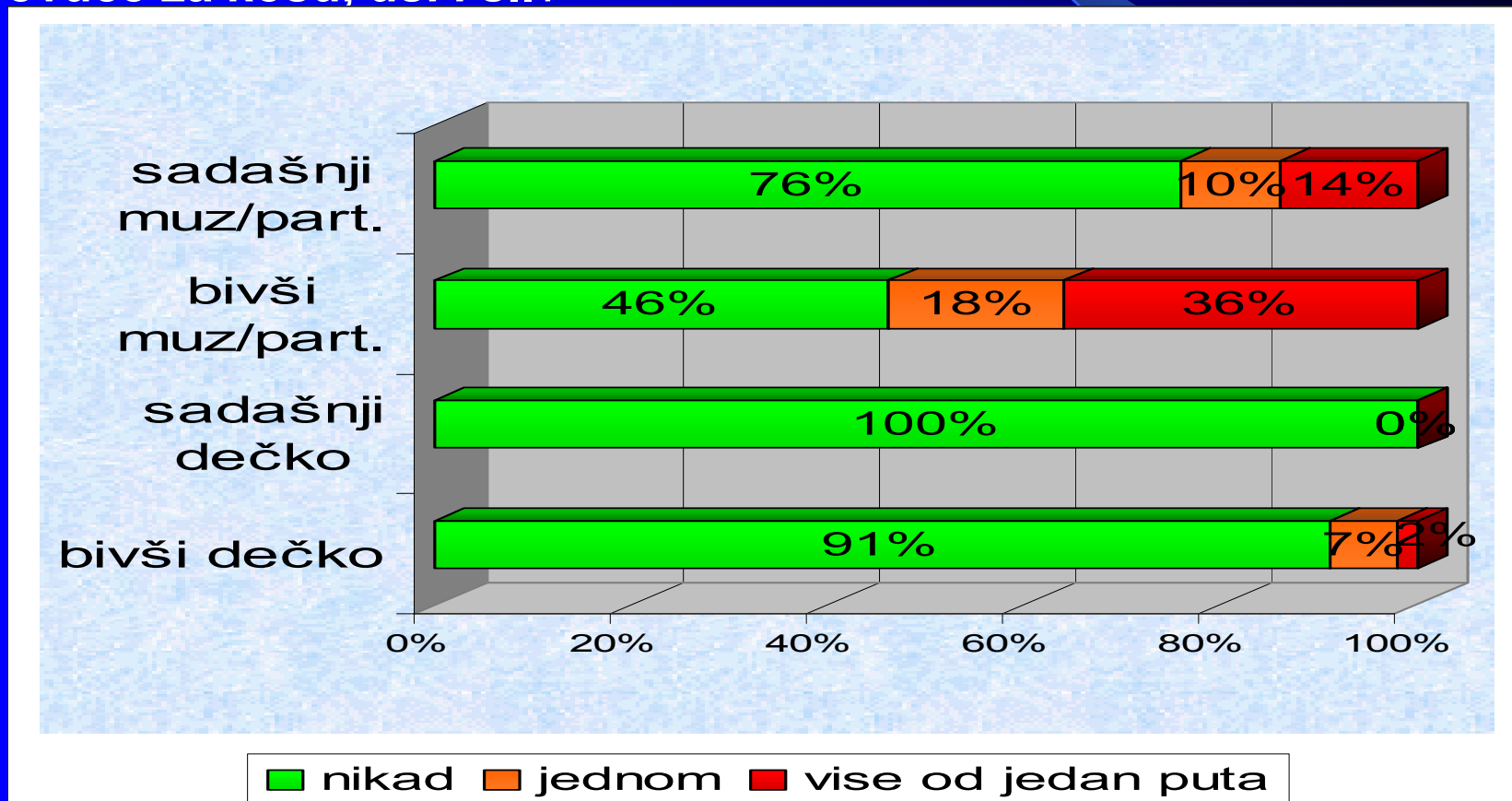
Koliko često se dogodilo da vam je muškarac s kojim ste prije bili ili sada jeste u vezi zaprijetio da će vas udariti?

2) FIZIČKO NASILJE - grubosti -

Grafički prikaz 5 – odgovori na pitanja (v80 – v83):

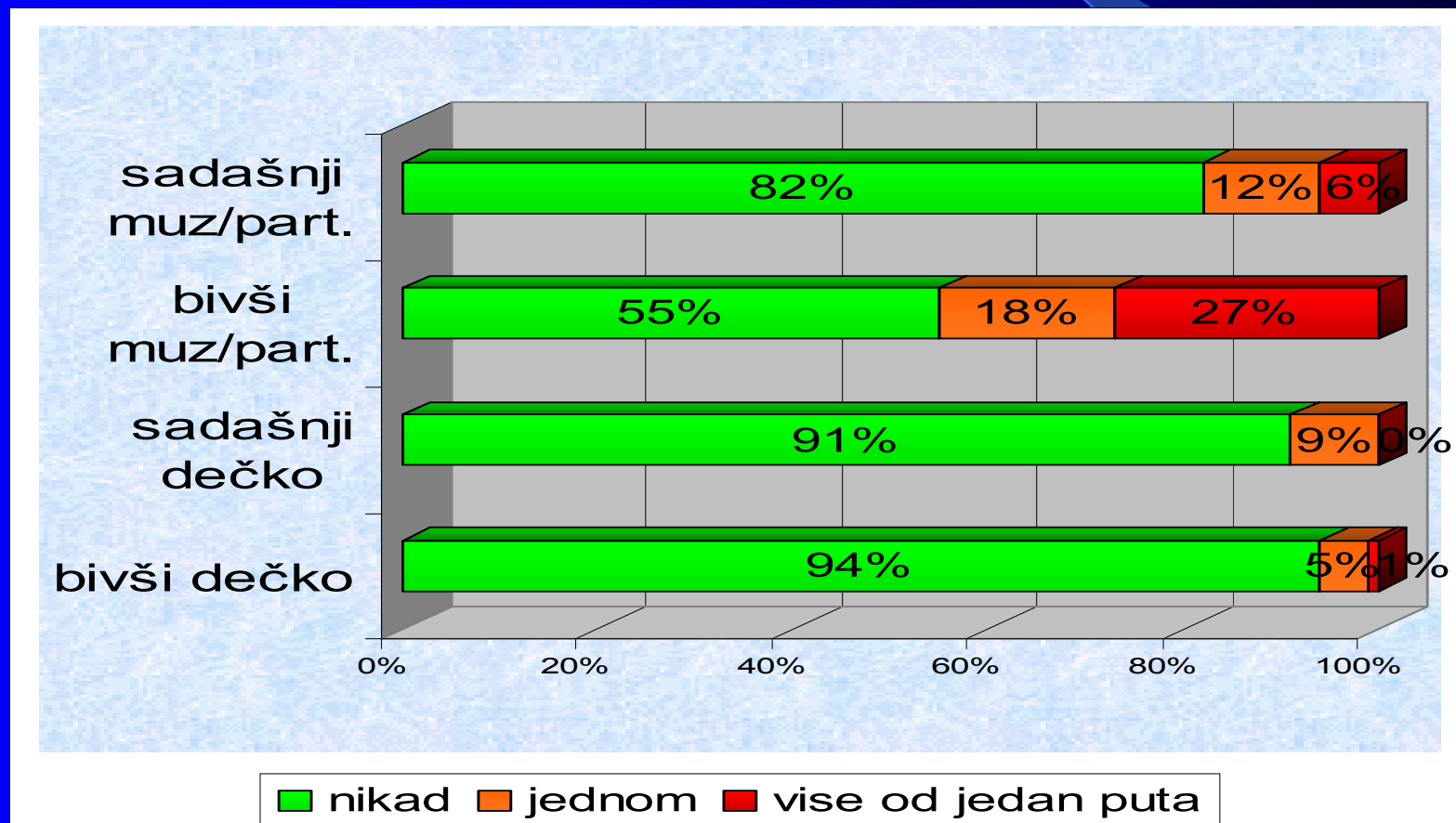
Koliko često se dogodilo da vas je muškarac s kojim ste prije bili ili sada jeste u vezi u ljutnji, tj. namjerno grubo gurne, prodrma, povuče za kosu, uši i sl.?

2) FIZIČKO NASILJE - šamari -

Grafički prikaz 6 – odgovori na pitanja (v88 – v91):

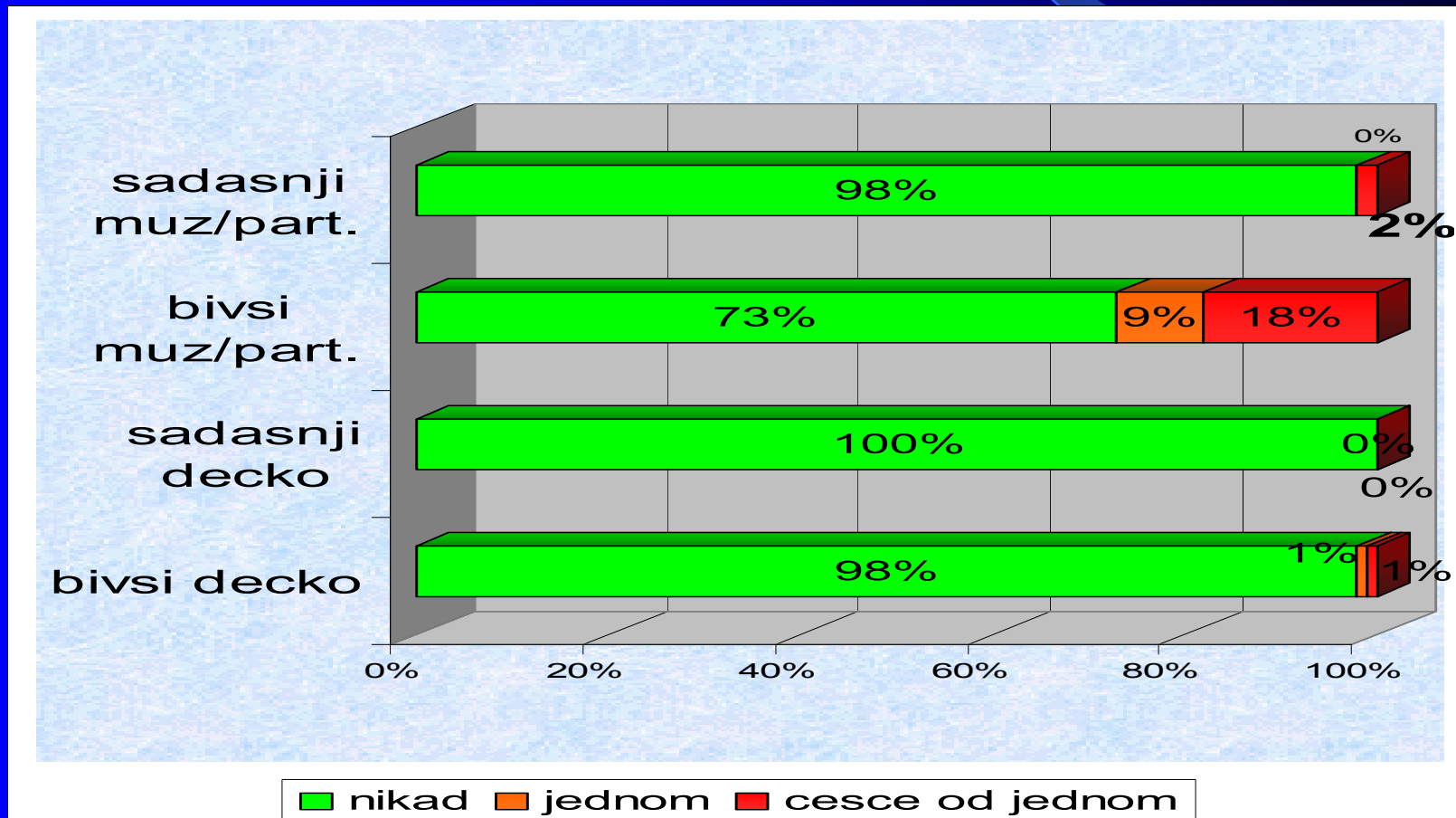
Koliko često se dogodilo da vas muškarac s kojim ste prije bili ili sada jeste u vezi udari rukom, tj. otvorenim dlanom (pljuska, šamar)?

2) FIZIČKO NASILJE - teški udarci -

Grafički prikaz 7 – odgovori na pitanja (v92 – v95):

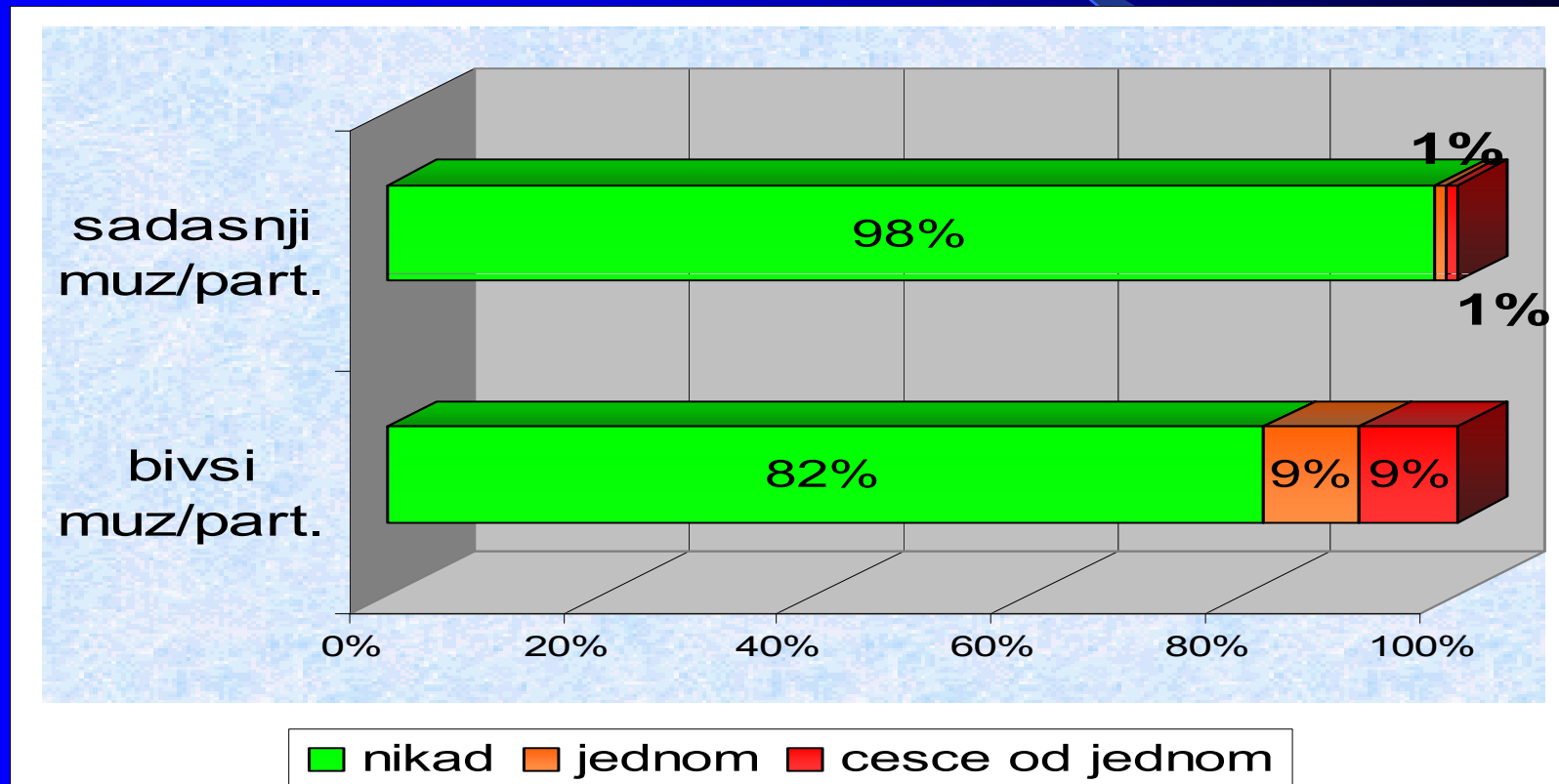
Koliko često se dogodilo da vas muškarac s kojim ste prije bili ili sada jeste u vezi udari šakom ili nogom?

2) FIZIČKO NASILJE - davljenje -

Grafički prikaz 8 – odgovori na pitanja (v102 – v103):

Koliko često se dogodilo da vas muškarac s kojim ste prije bili ili sada jeste u vezi tako jako steže za vrat kao da će vas zadaviti?

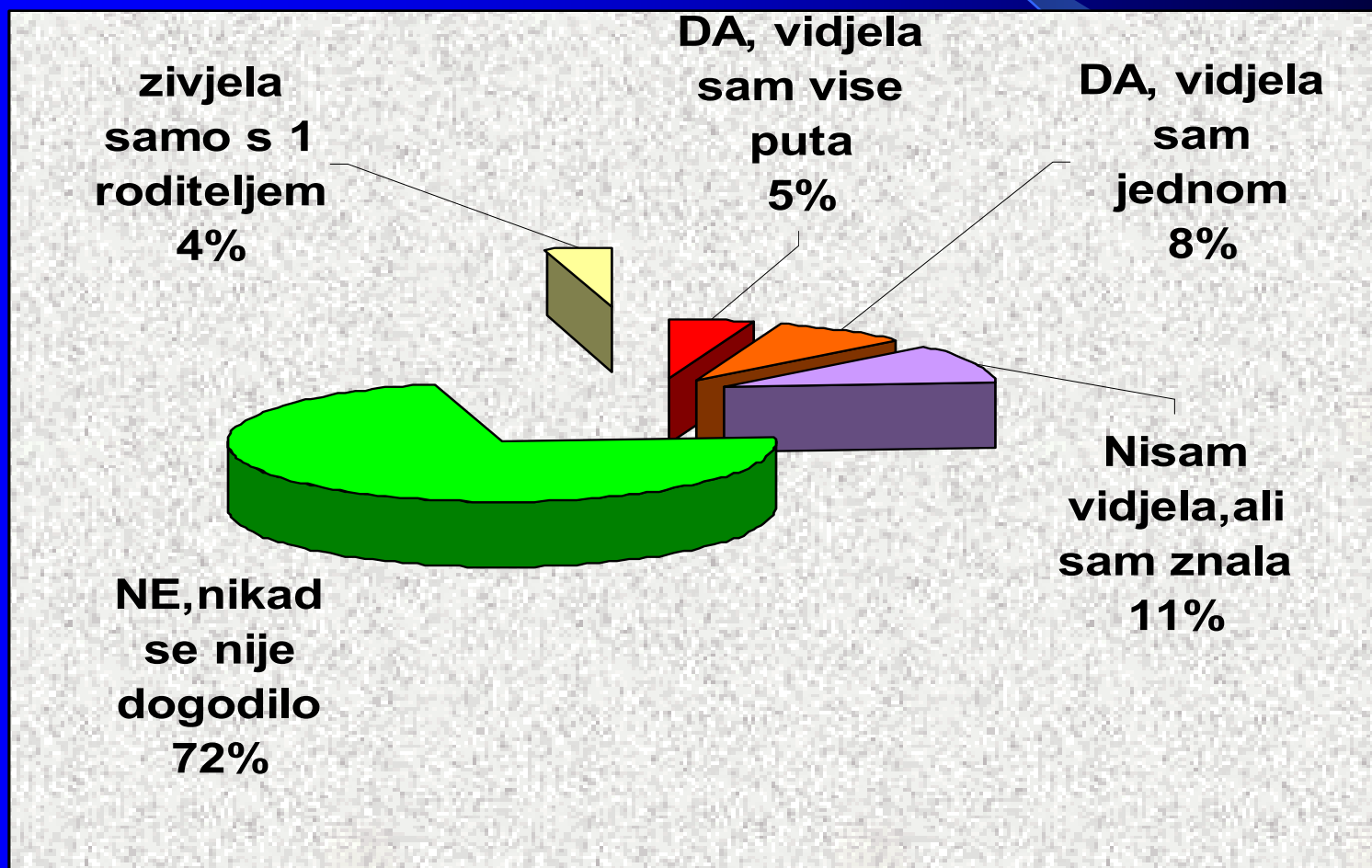

➤ Iako su neki oblici fizičkog zlostavljanja zabrinjavajuće rasprostranjeni (**sadašnji muž: 24% - fizičke grubosti poput naguravanja i čupanja, 18% - šamari**; bivši muž: 54% - fizičke grubosti poput naguravanja i čupanja, 45% - šamari) na izravno pitanje: *Da li ste Vi ikad doživjeli fizičko nasilje od muškarca s kojim sada jeste ili ste bili u vezi/braku?* (v42) potvrdno je odgovorilo tek 10% ispitanica!

➤ Kad se uzmu u obzir sve ispitanice koje su na specifičnim mjerenjima iskazale da jesu pretrpjele neke od oblika fizičkog zlostavljanja onda dobivamo podatak da je **ukupno 25% žena** na području Dubrovačko-neretvanske županije barem jednom do sad doživjelo nasilje različitog intenziteta od svog ljubavnog partnera.

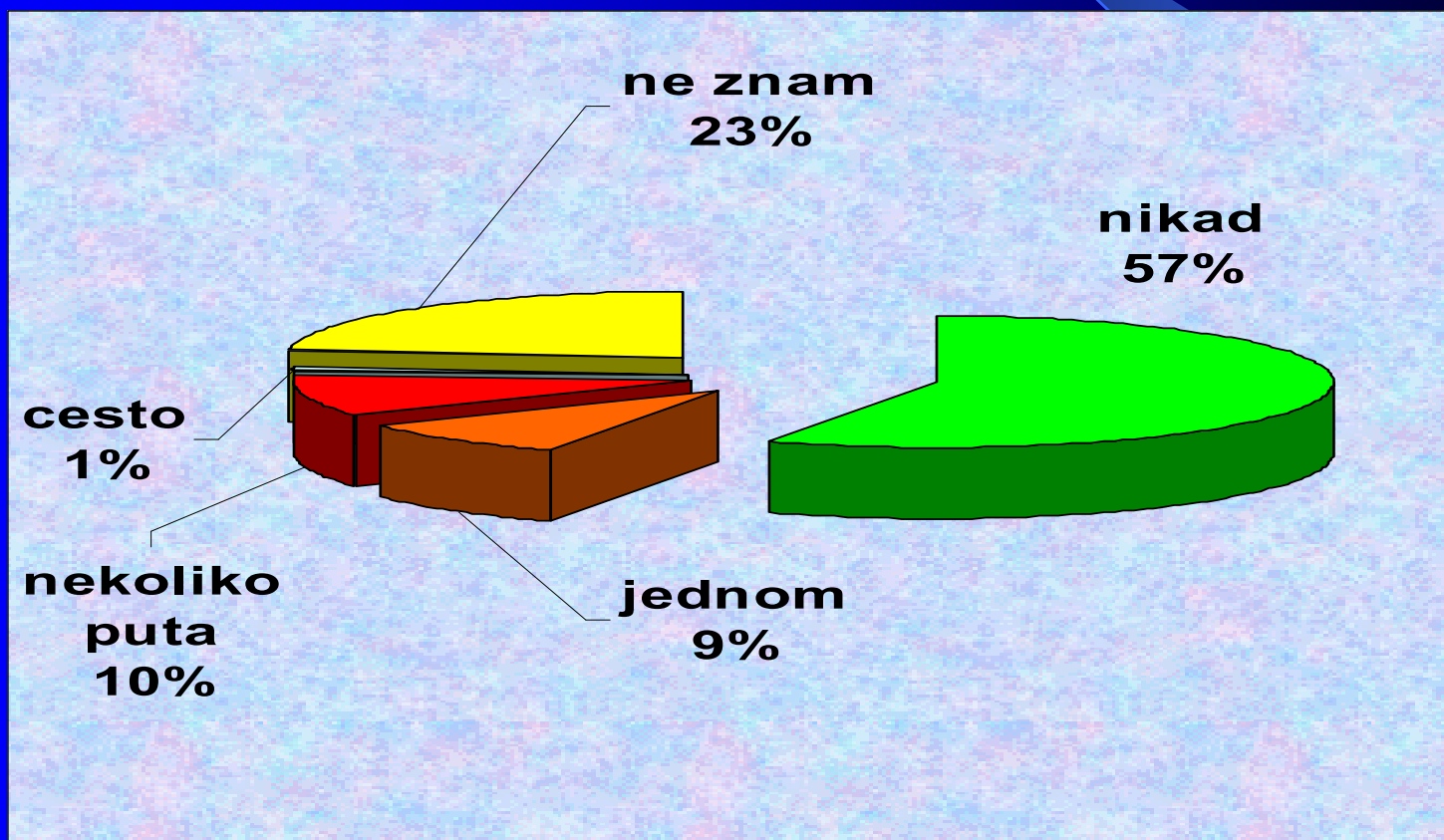
Grafički prikaz 9 – odgovori na pitanje (v154):

Jeste li kao dijete ikad vidjeli da je vaš otac (ili odgojitelj) bio izrazito grub prema vašoj majci (ili odgojiteljici), tj. da ju je gurnuo, udario i sl.?

Grafički prikaz 10 – odgovori na pitanje (v41):

Koliko je Vama poznato, da li je vaša **najbolja/najvažnija prijateljica** ikad doživjela da se muškarac s kojim je sada ili je prije bila u vezi – muž/partner/dečko – prema njoj ponaša grubo, tj. da je udari ili na neki drugi način fizički povrijedi?

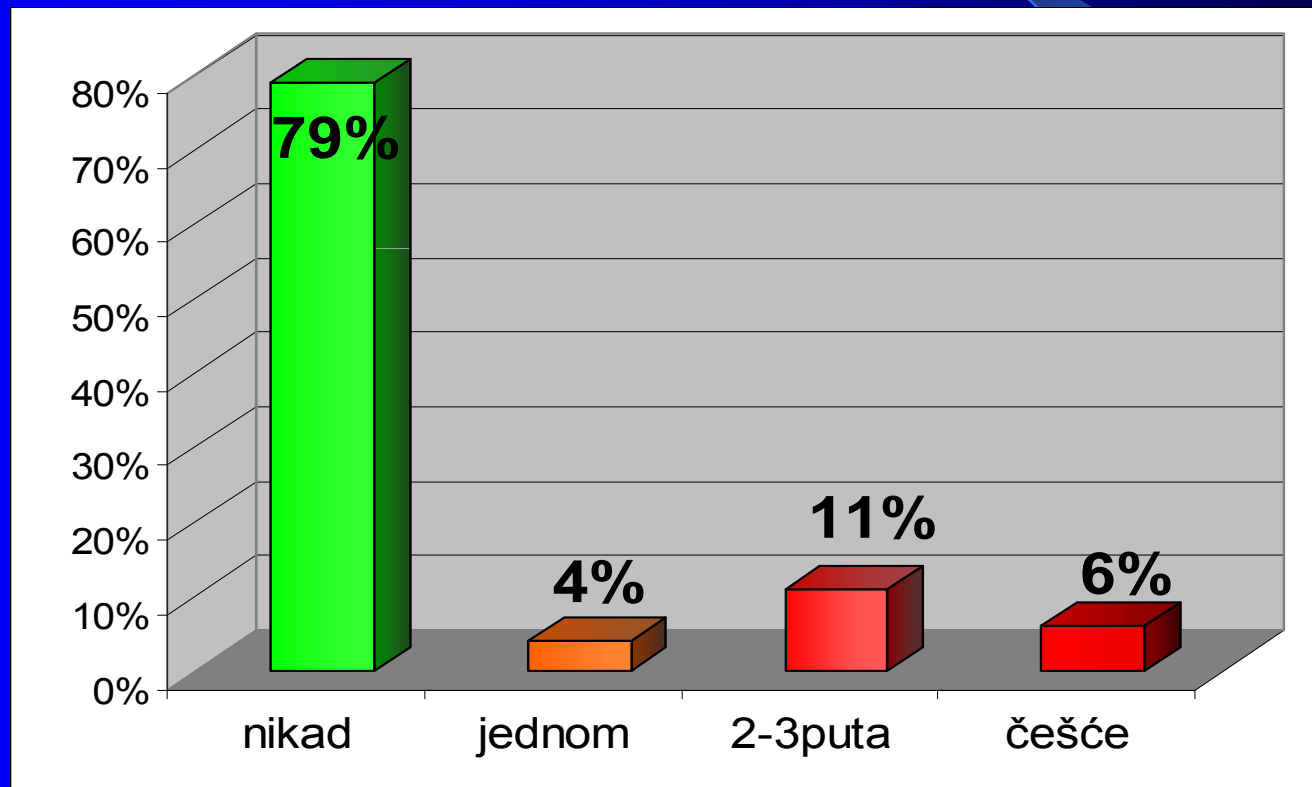
EMPIRIJSKI PODACI POKAZUJU:

- ❑ Fizičko zlostavljanje žena nedopustivo je rasprostranjeno.
- ❑ Najmanje 25% žena odrasle dobi barem jednom pretrpi fizičku agresiju od svog intimnog partnera/muža.
- ❑ Ako nema sankcija, agresivno ponašanje karakterizira postojanost.
- ❑ Od ukupnog broja žena u Županiji koje su doživjele neki od oblika fizičkog zlostavljanja, njih 17% bilo je napadnuto i u proteklih 6 mjeseci.
- ❑ Na nacionalnom uzorku postotak je još veći – 28%.

3) SEKSUALNO NASILJE

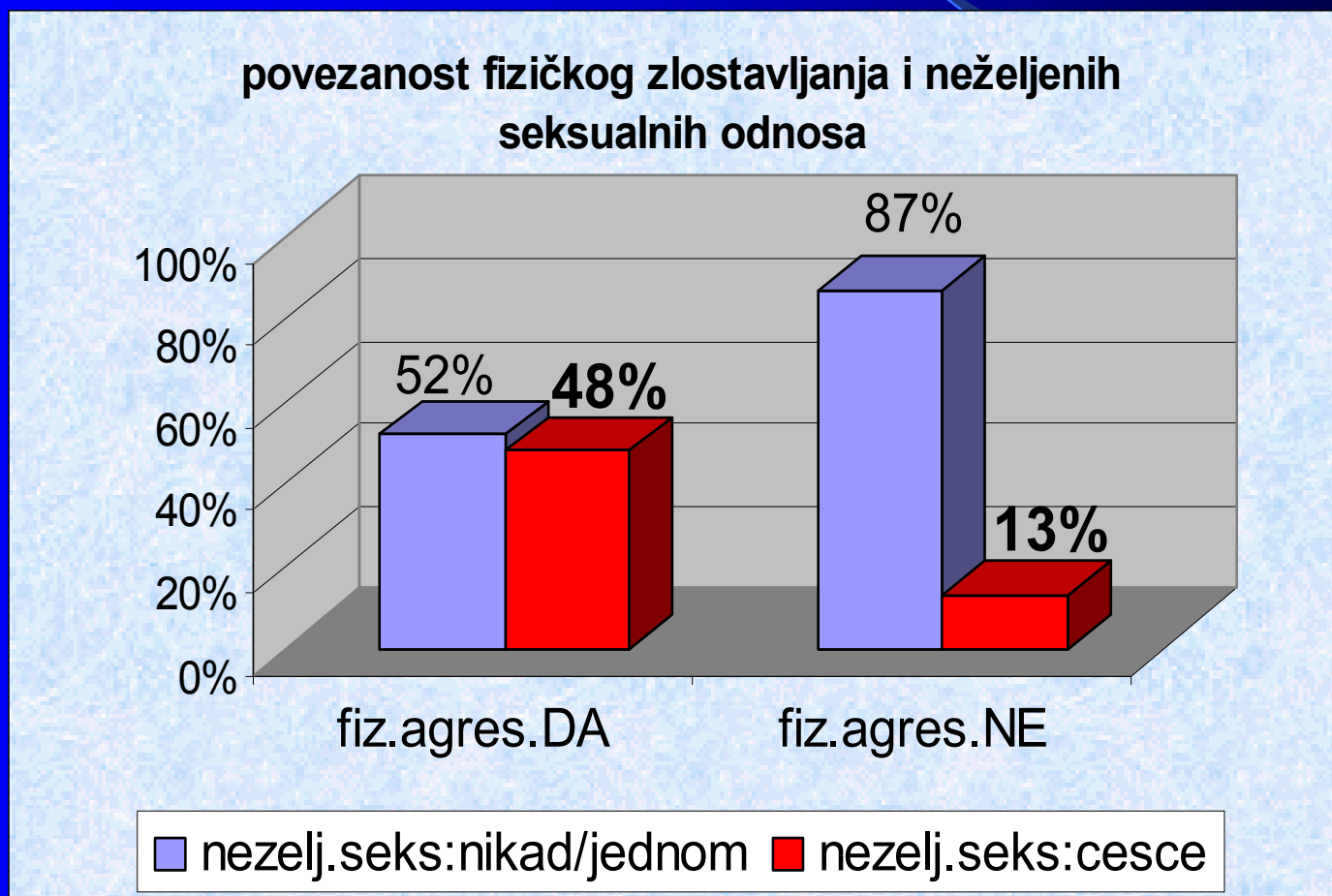
Grafički prikaz 11 – odgovori na pitanje (v145):

Koliko često ste u sadašnjem braku vezi imali spolni odnos **na izričit zahtjev partnera/muža, a protiv svoje volje?**

4. Povezanost fizičkog zlostavljanja i neželjenih seksualnih odnosa

Grafički prikaz 12

POS LJEDICE NASILJA NAD ŽENAMA

- ❑ OSOBNE: narušeno fizičko, mentalno, socijalno zdravlje žene
- ❑ OBITELJSKE: djeca kao izravne ili posredne žrtve; pervertirana obiteljska dinamika
- ❑ DRUŠTVENE: gubitak humanih resursa; materijalni troškovi zdravstvenog, pravosudnog, socijalnog i pravosudnog sustava; troškovi civilnog sektora
- ❑ GOSPODARSKE: gubitak radnih sati i radnog učinka

GOSPODARSKI SEKTOR

- Gotovo 4/5 žena koje su pretrpjele neki od oblika zlostavljanja od svog muža/partnera nikad nije izostalo s posla zbog **izravnih posljedica** agresivnog ponašanja muškarca.
- Međutim, kad zbog posljedica obiteljskog nasilja nisu u stanju otići na posao ukupno izbjivanje najčešće je duže od jednog radnog dana.

**Tablični prikaz – odgovori na pitanje (v120):
Jeste li ikad zbog posljedica fizičke grubosti
dečka/partnera/muža izostali s posla (bolovanje)?**

Izostanci s posla	RH (N=205)	Županija (N=19)
Nikad	77%	79%
1 dan	5%	5%
2 – 3 dana	9%	11%
4 – 5 dana	4%	/
6 ili više dana	5%	5%

FINANCIJSKI GUBITAK

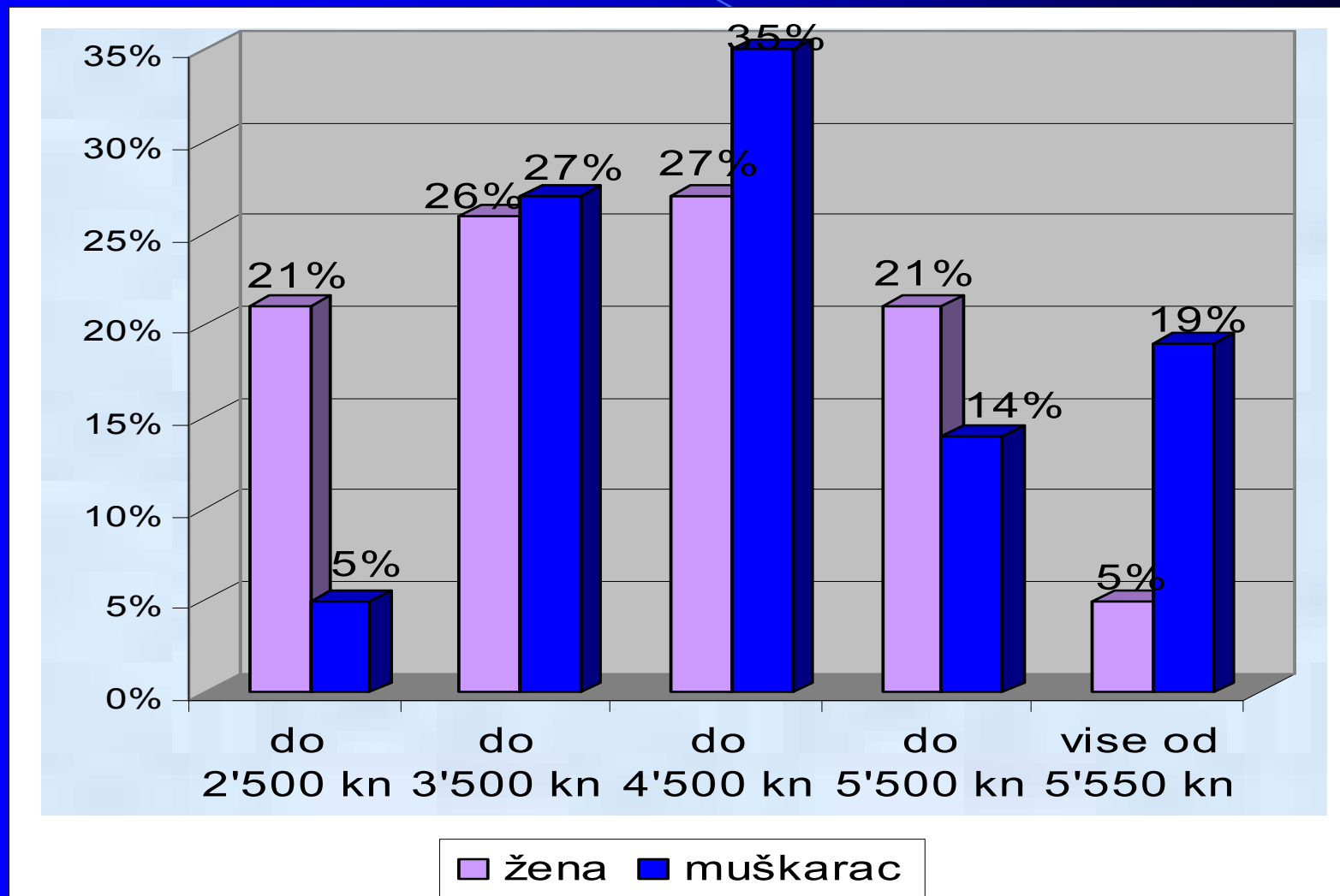
- Na prvi pogled to možda ne izgleda kao zabrinjavajući ekonomski gubitak, međutim kad se nalaz generalizira na populaciju onda to znači da je u Hrvatskoj zbog nasilja muškaraca prema njihovim suprugama/partnericama **izgubljeno najmanje 1'785'008 radnih sati**, što je ukupno 223'126 radnih dana.
- Primjerice, ako satnicu vrednujemo s 35 kuna bruto onda je ukupan iznos izgubljenog novca **62'475'280,00 kuna!**
- Dakako, financijski iznos radnih sati samo je dio ukupnog ekonomskog gubitka tržišta rada.

STRUKTURNE PREPREKE SUZBIJANJU OBITELJSKOG NASILJA: argumenti u prilog nužnosti društvene intervencije u sanaciji i suzbijanje nasilja nad ženama u RH

- ❑ **Materijalni status žena:** (1) radni status; (2) dohodovni status; (3) struktura vlasništva aktualnog stambenog prostora
- ❑ **Društvene norme**, tj. patrijarhalni obrasci podjele uloga u obitelji prema spolnom ključu: (1) kućanski poslovi; (2) odgoj djece; (3) predrasude i stereotipi
- ❑ **Mehanizmi zaštite** i potpore formalnih društvenih institucija: (1) efikasnost sustava zaštite ljudskih prava, tj. usklađenost ingerencija i mjera relevantnih sustava (pravosuđe, policija, zdravstvo, socijalna zaštita, civilni sektor); (2) efikasnost pojedinih sustava

MATERIJALNI STATUS

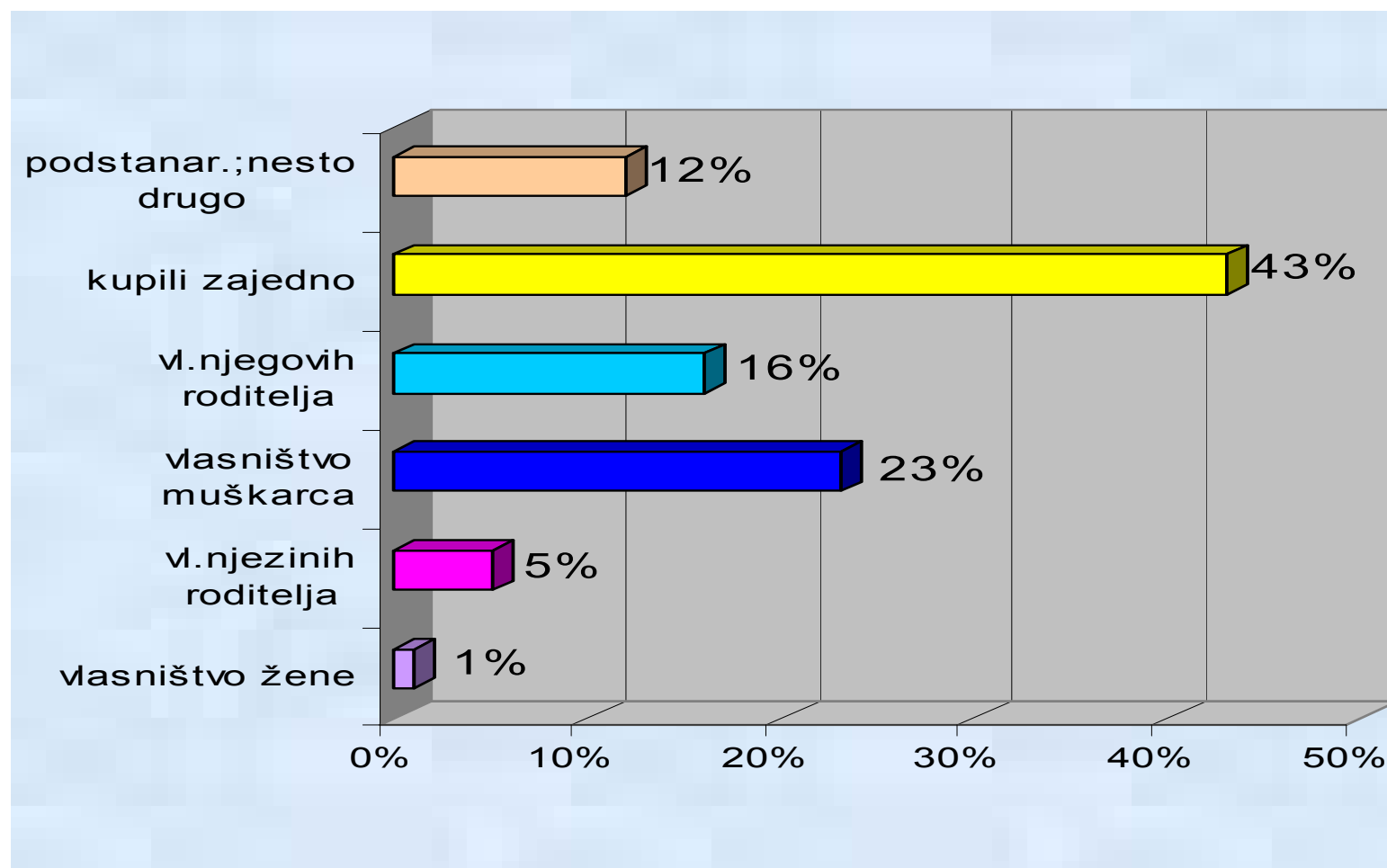
Grafički prikaz 13 – odgovori na pitanja v14 i v15
Koliko novaca, u prosjeku, zaradite mjesečno?

MATERIJALNI STATUS

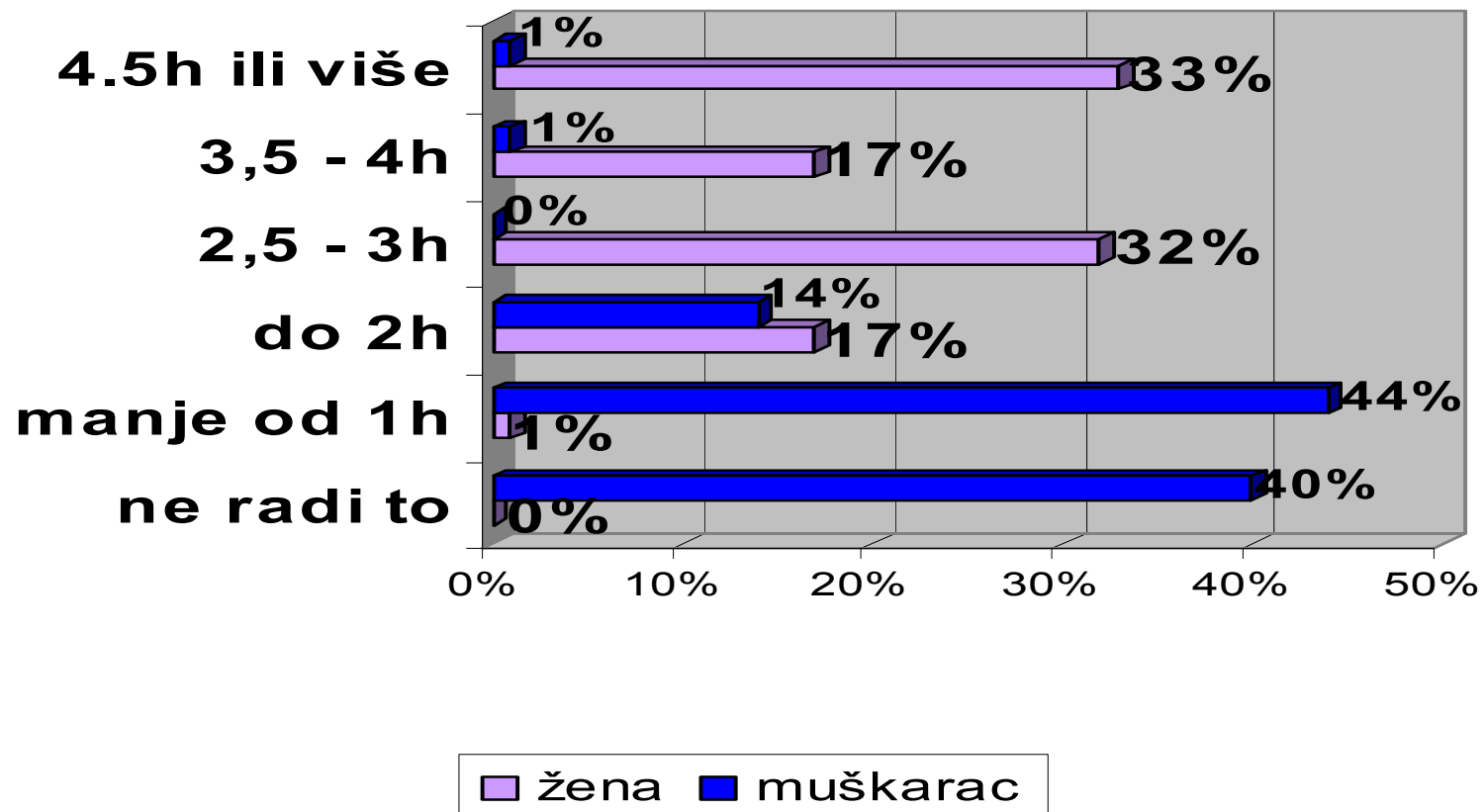
Grafički prikaz 14 – odgovori na pitanja v9

Čije je vlasništvo prostor u kojemu sada stanujete?

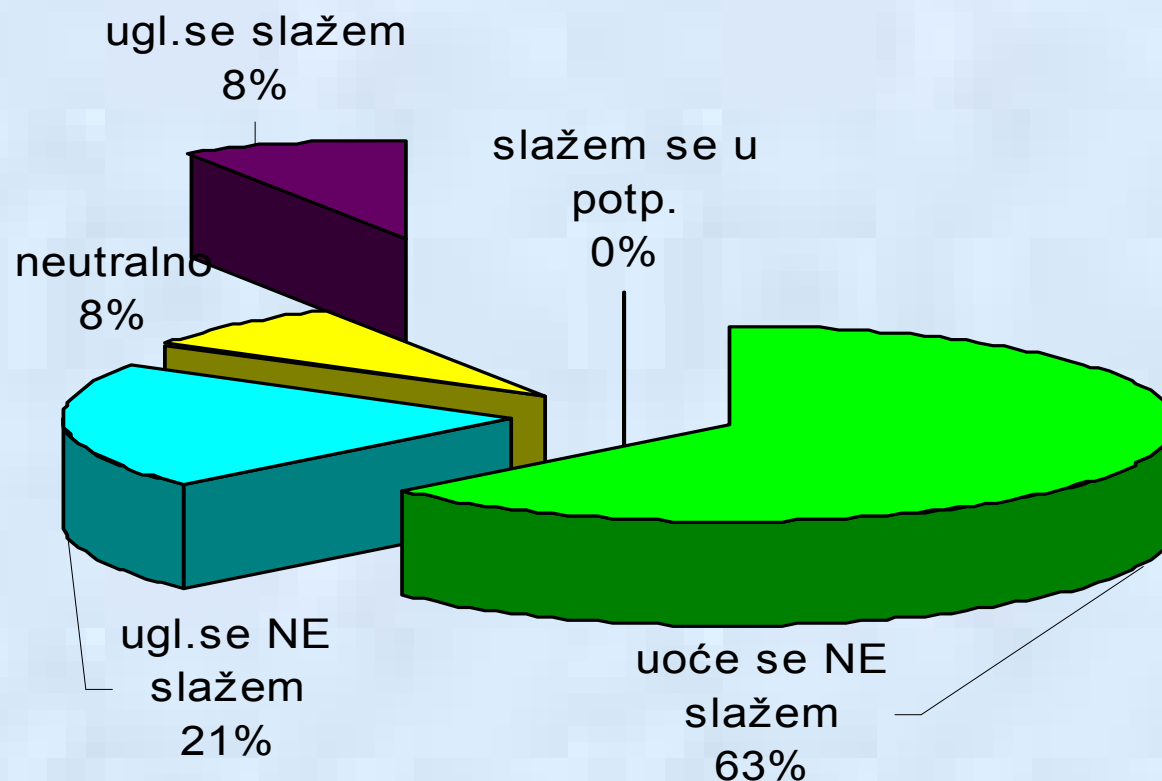
DRUŠTVENE NORME

Grafički prikaz 21– odgovori na pitanje v16 (N=98) i v17 (N=95):
Približno, koliko vremena **dnevno** provedete u obavljanju **kućanskih poslova** (kuhanje, čišćenje, rublje, nabavka namirnica,...) Vi, a koliko **Vaš muž/partner s kojim živite u zajedničkom kućanstvu (ne računajući vikende i vrijeme posvećeno djeci, ukoliko ih imate)?**

- Činjenica je da žene ne zaziru od kooperativnih, pažljivih i urednih muškaraca i velika je vjerojatnost da je **stigma 'papučar'** dobro smišljen muški paravan za odterecenje od obiteljskih odgovornosti i kućanskih poslova. U sljedećem grafičkom prikazu vidimo stajališta žena Županije dubrovačko-neretvanske, koja su, kao uostalom i većina ostalih nalaza, u potpunom skladu s rezultatima na nacionalnom uzorku.

**Grafički prikaz 14– iskazano slaganje s tvrdnjom v5:
Muškarac koji kuha, pegla, briše prašinu i sl. je
'mekušac' kakvog ne bih voljela pored sebe.**

- Kad se uzmu u obzir rezultati i glavni nalazi istraživanja u sklopu *Studije o opravdanosti otvaranja sigurne kuće za žrtve obiteljskog nasilja na području Dubrovačko-neretvanske županije* pitanje više nije je li otvaranje 'sigurne kuće' opravdano već kako što uspješnije prići realizaciji, i to ne samo ove mjere sanacije posljedica i suzbijanja obiteljskog nasilja.

Sažetak glavnih nalaza istraživanja

1. Neprihvatljiva rasprostranjenost nasilja nad ženama potkrijepljena je empirijskim pokazateljima. Psihičko, fizičko i seksualno zlostavljanje različitog intenziteta od svojih intimnih partnera trpi ili je trpjelo **ukupno 25% žena na području Županije dubrovačko-neretvanske**.
2. Prevalencija agresivnih nasrtaja na žene u Županiji ne razlikuje se bitno od podataka za cijelu RH, s tim da pojedina područja države zlostavljanim ženama ipak mogu, manje ili više kvalitetno, pomoći pružanjem utočišta.

3. Obiteljsko nasilje ima teške i dugoročne posljedice.
4. Nasilničko ponašanje muškaraca prema njihovim suprugama/partnericama predstavlja izrazito velik trošak, ne samo za izravnu žrtvu i djecu koja odrastaju u kontekstu nasilja (ili su ne-rijetko i sama žrtve), već i za društvo u cjelini. Financijski trošak države i gospodarskog sustava, kao jedan od oblika društvenih gubitaka uzrokovanih obiteljskim nasiljem, moguće je izračunati ili solidno procijeniti pomoću objektivnih i mjerljivih parametara.

5. Zbog strukturnih ograničenja žene i djeca - žrtve obiteljskog nasilja – najčešće nemaju osnovnih preduvjeta za samozaštitu od nasilja, te je intervencija društvene zajednice nužna, ali i obvezatna jer bi država prema definiciji i svrsi svog postojanja morala štiti ljudska prava svojih građana i imati monopol na primjenu represivnih mjera.
6. Najmanje pola populacije Republike Hrvatske, kao i Dubrovačko-neretvanske županije, jasno se izjasnilo s obzirom na potrebu fizičkog udaljavanja nasilnika i žrtve. Budući da hrvatsko društvo još nije u mogućnosti žrtvama obiteljskog nasilja pomoći na kvalitetniji način, onda je najmanje što se za početak može i treba učiniti - osigurati utočište žrtvama najtežih i najbolnijih oblika zlostavljanja.

7. Velika većina žena s područja Županije dubrovačko-neretvanske podržava otvaranje utočišta za žrtve obiteljskog nasilja ('sigurne kuće') te smatra da je to *uglavnom važno* (16%) i *izrazito važno* (81%) – **ukupno 97% žena**. Bitno je napomenuti da u ovom neznatnom preostalom postotku nema niti jedne žene koja bi zastupala stajalište da je otvaranje 'sigurne kuće' za žrtve obiteljskog nasilja nevažno (3% *ne može procijeniti*).

8. Demokratska država deklarira se kao izvršitelj većinske volje biračkog tijela. Volja žena s obzirom na problematiku obiteljskog nasilja jasno je iskazana u obadva hrvatska istraživanja: društvo i država trebaju preuzeti svoj dio odgovornosti za sanaciju posljedica i suzbijanje obiteljskog nasilja. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji na sljedeće političke izbore namjerava izaći ukupno 76% žena: *sasvim sigurno* 28%, *vjerojatno* 48%. U obzir valja još uzeti barem dio žena koje nisu sigurne hoće li izaći na birališta (16%). Ostaje otvoreno pitanje u kojoj će mjeri političke i državne institucije iskazati **uvažavanje volje polovice glasačkog korpusa.**

9. Zbog relativne (a) neučinkovitosti postojećih mjera sanacije i suzbijanja zlostavljanja, te radi (b) racionalizacije finansijskih troškova potrebno je provesti evaluaciju i modifikaciju rada velikih državnih sustava i civilnog sektora koji se ovom problematikom bave. Evaluaciju bi trebali provesti neovisni, etični i provjereno stručni interdisciplinski timovi. Modifikacija rada trebala bi se temeljiti na mjerljivim i vjerodostojnim pokazateljima i provjerenim modelima.

HVALA NA POZORNOSTI!

Dubrovnik, prosinac 2005.